

Vergaderjaar 2009–2010

30 136

Herstructurering en uitvoering Stedelijke vernieuwing

Nr. 34

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR WONEN, WIJKEN EN INTEGRATIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 19 februari 2010

De G31-steden hebben voorstellen tot afspraken op hoofdlijnen opgesteld om in aanmerking te komen voor budget voor het derde investerings-tijdvak ISV (investeringsbudget stedelijke vernieuwing, 2010–2014). Doel van ISV is het wegnemen van fysieke achterstanden en het verbeteren van de leefomgeving in steden en wijken. Ik heb de G31 onlangs aangegeven met deze afspraken akkoord te gaan, zodat ISV-3 is gestart.

Zoals eerder aangegeven in de brief «Stedenbeleid vanaf 2010»¹, blijft het belang van stedelijke vernieuwing groot. Daarom blijven voor de leefbaarheid en vitaliteit van steden en wijken fysieke investeringen in woningen, maatschappelijke voorzieningen, een gezond leefklimaat en in de openbare ruimte ook de komende jaren urgent. Met deze derde tranche van het Investeringsbudget stedelijke vernieuwing (ISV-3) kunnen gemeenten de komende periode hiervoor zorg dragen. Gemeenten hebben voor deze periode plannen gemaakt terwijl zij in de economische crisis verkeren. Wat daarvan de gevolgen zullen zijn is nog niet duidelijk en zal bovendien tussen steden verschillen. ISV-3 biedt gemeenten meer dan voorheen de mogelijkheid flexibel met het beleid voor stedelijke vernieuwing om te gaan en daarmee tevens in te spelen op de gevolgen van de economische crisis.

Met deze brief informeer ik u op hoofdlijnen over de inhoud van deze afspraken². Ook ga ik in op de afspraken die ik met het IPO heb gemaakt over ISV-3. Eerst geef ik u een nadere toelichting op de landelijke doelstellingen ISV-3 en hoe het Rijk en steden het partnerschap in de nieuwe periode ISV gaan invullen.

Landelijke doelstellingen: wat wil het Rijk met ISV bereiken

Voor ISV-3 is samen met steden en provincies het werkdocument beleidskader ISV-3³ opgesteld. Omdat het ISV naar verwachting per 1 januari 2011 financieel wordt gedecentraliseerd, is het werkdocument in de geest

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2008–09, 31 757, nr. 1.

² Met deze brief heb ik naar mijn mening voldaan aan de toezegging tijdens het Algemeen Overleg met de commissie WWI over «het Stedenbeleid vanaf 2010 en de motie van Heugten» (12 februari 2009) dat ik u zou informeren over de afspraken met de G31 inzake ISV-3.

³ Dit werkdocument is als bijlage gevoegd bij de brief aan de G31 over de uitwerking van decentralisatie van het stedenbeleid, die uw Kamer in afschrift heeft ontvangen (Tweede Kamer, vergaderjaar 2008–2009, 31 757, nr. 7).

van decentralisatie geschreven. Dit werkdocument vormt tevens de basis voor het Besluit beleidskader stedelijke vernieuwing 2010¹.

Het ISV levert, zoals aangegeven, een belangrijke bijdrage aan de vitaliteit en leefbaarheid van steden en wijken. Daartoe heeft het Rijk een drietal landelijke doelstellingen geformuleerd voor de periode ISV-3:

1. bevordering van de kwaliteit en differentiatie van de woningvoorraad voor zover nodig rekening houdend met een te verwachten afname van het aantal huishoudens;
2. bevordering van de fysieke kwaliteit van de leefomgeving;
3. bevordering van een gezonde en duurzame leefomgeving in het algemeen en meer in het bijzonder ten aanzien van bodem, geluid en binnenstedelijke luchtkwaliteit.

Met deze landelijke doelstellingen als referentie hebben de gemeenten vanuit hun lokale opgaven hun gemeentelijke doelstellingen voor ISV-3 geformuleerd. Het Rijk heeft daarom geen prestatie-indicatoren opgesteld. Dit laat gemeenten de ruimte om zelf binnen dit kader het zwaartepunt van hun afspraken te bepalen, waar tijdens vorige periodes ISV het Rijk tot in detail bepaalde waarover afspraken werden gemaakt. Dit leidde tot veel kritiek van steden vanwege de administratieve lasten. Het uitgangspunt bij deze nieuwe werkwijze is het maken van afspraken op hoofdlijnen (outcome: wat wil de gemeente bereiken), maar steden mogen ook afspraken op meer gedetailleerd niveau maken (output: wat gaat de gemeente doen). Over de wijze waarop de gemeente haar lokale doelstellingen uitvoert, worden geen afspraken gemaakt. Dat is een lokale aangelegenheid, waarbij ook andere partijen een rol spelen.

Hoe wordt het partnerschap tussen Rijk en gemeenten ingevuld tijdens ISV-3?

De komende jaren staat de uitvoering van de gemeentelijke plannen ISV-3 centraal. Steden en Rijk hebben een gezamenlijk belang bij het slagen hiervan. Dit betekent dat partnerschap een centraal element van de relatie tussen Rijk en gemeenten is in het kader van ISV-3.

Rijk en gemeenten hebben afgesproken dit partnerschap als volgt in te vullen:

- De gemeente is verantwoordelijk voor de monitoring van de gemeentelijke doelstellingen. Het college van B&W legt hierover verantwoording af aan de gemeenteraad. Als een gemeente problemen bij de uitvoering signaleert, informeert zij mij desgewenst hierover en kan zij een beroep op mij doen in het kader van partnerschap.
- Het Rijk is verantwoordelijk voor de monitoring van de bovengenoemde landelijke doelstellingen. Dat gebeurt door gebruik te maken van bestaand monitorinformatie, zoals het WoON, Leefbaarometer en monitors op het gebied van milieu.
- In 2012 maakt het Rijk middels een midterm review de tussenstand op van de voortgang van de stedelijke vernieuwing. Mocht blijken dat de realisatie van de landelijke doelstellingen achterblijft, zal bekeken worden welke steden achterblijven in de voortgang van de gemeentelijke doelstellingen waarover het Rijk en de gemeente afspraken hebben gemaakt. De monitor-informatie van het Rijk wordt dan gespreid aan die van de gemeente. Op basis hiervan zal ik samen met de betreffende steden de achterblijvende voortgang van de gemaakte afspraken ISV-3 bespreken. Insteek van deze dialoog is het gezamenlijk zoeken naar oplossingen voor achterblijvende resultaten. Dit overleg kan aanleiding zijn voor een aanvullende facilitering door het Rijk (bijvoorbeeld via kennis), zodat de stad alsnog de doelstellingen op het gebied van ISV kan halen.
- Het Rijk informeert de Tweede Kamer over de realisatie van de lande-

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar, 2009–2010, 30 136 nr. 28.

lijke doelstellingen en over de uitkomsten van het eventuele overleg met de steden, zoals hierboven benoemd.

Dit nieuwe, met de steden ontwikkelde partnerschap beperkt de bestuurlijke drukte. Zo hebben de gemeenten alle ruimte voor maatwerk bij het formuleren van afspraken en kunnen zij de afspraken opnemen in de gemeentelijke begroting. Dit betekent dat de bewaking van de voortgang niet via een apart proces gebeurt, maar kan plaatsvinden binnen de gemeentelijke planning- en controlcyclus. Door de financiële decentralisatie van ISV-3 verantwoordt het College van B&W zich enkel nog aan de gemeenteraad en niet meer aan het Rijk¹.

Wat zijn de hoofdlijnen van de afspraken tussen gemeente en Rijk?

De steden hebben de vrijheid om zelf doelstellingen te bepalen. Hierdoor zijn de afspraken met het Rijk over ISV-3 lokaal maatwerk. Ik zal hier de hoofdlijnen van deze afspraken schetsen aan de hand van de drie landelijke doelstellingen:

1. Bevordering van de kwaliteit en differentiatie van de woningvoorraad voor zover nodig rekening houdend met een te verwachten afname van het aantal huishoudens:

- Steden zetten ISV-3 met name in op aandachtswijken.
- Er is veel aandacht voor bijzondere doelgroepen: onder andere senioren, gehandicapten, studenten, starters.
- In vrijwel alle plannen wordt – vaak in relatie tot landelijke doelstelling 1, maar ook in relatie tot doelstelling 3 – aandacht besteed aan het onderwerp «energie in de gebouwde omgeving».
- De aanpak van krimp komt goed terug, daar waar relevant.
- Plannen sluiten goed aan bij de verstedelijkingsafspraken. De plannen liggen consequent in het verlengde van regionaal opgestelde gebiedsvisies en, daar waar van toepassing, in het verlengde van de onlangs gemaakte verstedelijkingsafspraken en opgestelde gebiedsagenda's MIRT.

2. Bevordering van de fysieke kwaliteit van de leefomgeving:

- De meeste gemeenten hebben gekozen voor een gerichte aanpak op specifieke locaties, wijken en buurten, waar de opgave het grootst is. Dat gebeurt vaak in combinatie met de wijkenaanpak. Daarbij wordt samenhang gezocht met sociale opgaven, waaronder ook veiligheid.
- Er is veel aandacht in de plannen voor bewonersparticipatie.
- LNV heeft geen budget voor groen in het kader van ISV-3 beschikbaar gesteld. Groen is daarom in tegenstelling tot ISV-2 niet meer een doelstelling in ISV. Desondanks zetten enkele steden ISV-3 deels in op groen in de stad. Een aantal steden maakt bovendien de verbinding met regionaal groen².

3. Bevordering van een gezonde en duurzame leefomgeving in het algemeen en meer in het bijzonder ten aanzien van bodem, geluid en binnenstedelijke luchtkwaliteit:

- Met de afspraken ISV-3 wordt er uitvoering gegeven aan het bodemconvenant³ ten aanzien van stedelijke vernieuwing.
- Wat betreft sanering geluidsoverlast saneren alle steden, voor zover nodig, woningen die eerder als knelpunten zijn vastgesteld⁴.
- De G4 heeft voor hardnekkige knelpunten op het gebied van de luchtkwaliteit in het kader van ISV-3 een extra budget gekregen. De afspraken in het kader van ISV-3 sluiten aan bij het Actieplan Luchtkwaliteit van de gemeenten, die voortkomt uit het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL).

¹ Hiermee heb ik naar mijn mening voldaan aan mijn toezegging tijdens de begrotingbehandeling WWI (28 oktober 2009) dat ik u zou informeren over mijn ervaringen met bestuurlijke drukte.

² Hiermee heb ik naar mijn mening voldaan aan mijn toezegging tijdens het Algemeen Overleg met de commissie WWI over het «Stedenbeleid vanaf 2010 en de motie van Heugten» (12 februari 2009) dat ik u zou informeren over de groenstructuur in steden.

³ Convenant Bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties, d.d. 10 juli 2009.

⁴ Dit betreft de zogenoemde A-lijst. Deze lijst betreft woningen langs wegen, niet zijnde rijkswegen, die in het verleden reeds zijn gemeld als te zwaar belast en voldoen aan de criteria van het tweede lid van artikel 126 van de Wet geluidshinder.

Wat houden de afspraken tussen provincies en Rijk in?

In het kader van de bestuursakkoord Rijk-Provincies¹ is afgesproken dat het ISV financieel gedecentraliseerd wordt. Tevens is aangegeven dat de provincies met het Rijk afspraken maken over ISV-3 en beperking van de administratieve lasten bij de provinciale subsidiëring van gemeenten. De provincies hebben mij middels een brief van het IPO van 4 januari 2010 aangegeven hoe zij invulling geven aan deze afspraken: «De wezenlijke waarde voor de decentralisatie ligt besloten in de kracht van de provinciale rol bij de stedelijke vernieuwing. Deze kracht zit allereerst in de kennis die de provincies hebben van de regionale problematiek en van de niet-rechtstreekse gemeenten. Deze kracht is bovendien terug te vinden bij de provinciale taak bij de ruimtelijke ordening, het regionale wonenbeleid en de jarenlange ervaring met de stadsen dorpsvernieuwing. Verder maken de provincies gebruik van de mogelijkheid om vanuit verschillende beleidsterreinen instrumenten in te zetten, waarmee recht wordt gedaan aan een samenhangende aanpak die de complexe stedelijke vernieuwingsopgave vraagt. De provincies kiezen de positie om in het veld te stimuleren dat programma's en projecten ook echt gerealiseerd worden. Door partijen bij elkaar te brengen, te stimuleren, te bemiddelen bij stagnaties en ervoor te zorgen dat procedures gestroomlijnd worden. De provincies onderschrijven de drie landelijke doelstellingen en gebruiken deze als richtsnoer voor het eigen beleidskader.»

Naar mijn mening sluit deze werkwijze goed aan op de werkwijze die ik hanteer ten aanzien van de G31.

Ter afsluiting

Ik zal u komend najaar informeren over de gegevens uit de nulmeting ISV-3. Zoals gezegd, volgt er in 2012 een midterm review. Beide meetmomenten zullen worden benut om de voortgang op de drie landelijke doelstellingen te volgen.

De minister voor Wonen, Wijken en Integratie,
E. E. van der Laan

¹ Bestuursakkoord Rijk-provincies 2008–2011, d.d. 4 juni 2008.